

τὸν μάλιστα ἀναφαινόμενον εἰς τὸν κόσμον καὶ ἔχοντα ἀκόμη χρεῖαν συστάσεων.

*

Τὸ ἐπεισόδιον Κωνστάν Λῶρ φαντάζομαι τί ὠραίους στίχους καὶ τί χρυσᾶς ὁμοιοκαταληξίας θὰ ἐνέπνεεν εἰς τὸν κ. Σουρῆν, ἂν ἤθελε τὸ πραγματευθῇ. Ἀλλὰ δὲν εἶνε μόνον αὐτὴ ἡ εὐκαιρία, δι' ἣν μοι ἤλθεν εἰς τὸ ἄκρον τῆς γραφίδος τὸ ὄνομα τοῦ δημοφιλούς ποιητοῦ.

Κατέβαινα προχθὲς εἰς Πειραιᾶ. Ὀλίγον πρὶν ἢ ἡ ἀμαξοστοιχία σταματήσῃ εἰς τὸ Φάληρον, κάποιος τῶν ἐπιβατῶν εἶπε δυνατὰ πρὸς τὸν σύντροφόν του :

— Νὰ τὸ σπῖτι τοῦ Σουρῆ, καὶ ἀμέσως ὅλοι οἱ εὐρισκόμενοι εἰς τὸ βαγόνιον ἐκεῖνο, ἐκύψαμεν μετὰ ζωηρᾶς περιεργίας νὰ ἴδωμεν τὸ νεόκτιστον μέλαθρον τοῦ Φασουλῆ, τοῦ ὁποίου τὴν φήμην* διελάλησεν ἡ δὲ ὁ «Ρωμῆς». Εἶνε οἰκία ἀρκετὰ κομψή, διώροφος, μὲ ἀέτωμα καταστρέφον τὴν μονοτονίαν τοῦ τετραγώνου σχήματος, μ' ἐξώστην ὑποβασταζόμενον διὰ κίωνων, μ' ἐξώθυραν κιγκλιωτήν. Τὴν βλέπει κανεὶς εὐφροσύνης καὶ σκέπτεται ὅτι μὲ στίχους δὲν ἔμπορῶσε τῷ ὄντι νὰ κτισθῇ πολυτελεστέρα κατοικία. Διότι, παρὰ τὸ χάριεν δίστιχον τοῦ τελευταίου «Ρωμῆου», ἐν ᾧ ὁ Φασουλῆς βεβαίως :

Μὰ νὰ μὲ φτύσῃς, Περικλῆ, ἂν ἔχω ὡς τώρα νοιώσῃ
Πῶς ἔγεινε, ποῖος τόκτισε καὶ ποῖος θὰ τὸ πληρώσῃ,
μὲ στίχους καὶ μόνον μὲ στίχους ἔγεινε τὸ οἶκημα αὐτό. Θεμέλιος αὐτοῦ λίθος ὑπῆρξεν ἡ ἀγάπη, τὴν ὁποίαν καθεὶς αἰσθάνεται πρὸς τὸν Σουρῆν, ὅταν ἀναγνῶσῃ τὰ ἔργα του. Ὡς δὲ Οἰκοδομικὴ Ἑταιρία ἀνέλαβε τὴν οἰκοδομήν, τὴν δαπάνην τῆς ὁποίας ὁ κ. Σουρῆς θ' ἀποσβέσῃ δι' ἐξαμηνίων δόσεων... πάλιν διὰ στίχων δηλαδή, ἀφ' οὗ εἶνε δὲ γνωστὸν ὅτι τὸ μόνον προϊόν, τὸ ὁποῖον πωλεῖ ὁ ἀστῆς αὐτὸς Χίτος, εἶνε στίχοι, στίχοι καλογραμμένοι καὶ γεμάτοι ἀπὸ εὐφραν, τοὺς ὁποίους μὲ μεγάλην εὐχαρίστησιν ἀγοράζει τὸ ἑλληνικὸν κοινόν. Ἴδου λοιπὸν καὶ ἐν καλὸν σύμπτωμα μέτα εἰς τὰ τόσα δυστοίωνα

ΑΝΤΙΛΑΛΟΣ

Ο ΥΠΝΟΣ ΤΟΥ ΕΝΔΥΜΙΩΝΟΣ

Μίαν ὥραία βραδεῖά, τὴν ὥρα ποῦ ἔκλιν' ὁ ἥλιος 'ς τὴ δύσι, ἡ Σελήνη ἐπερπατοῦσε 'ς ταῖς παραποταμιαῖς τοῦ Μαιάνδρου κ' ἐσυλλογίζονταν πῶς ποτὲ δὲν εἶχε ἰδῇ ἄλλον τόπο τόσο τερπνὸν ὡς τὴν ἡτυχή ἐκεῖνη κοιλάδα, ὅπου ἐκυλοῦσε ὁ χαριτωμένος ποταμός. Δεξιὰ ἐπρόβαλλε ἕνας λόφος· τὰ δένδρα καὶ τ' ἄνθη ἐσκεπάζαν τὰ πλάγια του· 'ς τοὺς φτελιχδες ἐπεριπλέκονταν γύρω τὰ κλήμητα, καὶ τὰ πορφυρὰ τους βοτρυδία

ἐλαμπαν ἀνάμεσα 'ς τὰ μαῦρά τους φύλλα 'Η Σελήνη ἐρώτησε κάποιους διαδάταις τ' ὄνομα τοῦ λόφου, καὶ τῆς εἶπαν πῶς ἦταν ὁ λόφος τοῦ Λάτμου. Ἡθέλησε ν' ἀνεβῇ ὡς ἰπάνω κ' ἐπροχώρησε ἀνάμεσα 'ς τὰ μεγάλα του δένδρα, καὶ τὰ κλαδιὰ τους ἐκυμάτιζαν ἀποπάνω της μὲς τὸ καθάριο φῶς τοῦ βραδυοῦ. Ἐφθασε τέλος 'ς τὴν κορυφὴν τοῦ καὶ τὸ μάτι της ἔτρεξε 'ς τὴν κοιλάδα ποῦ ἀπλόνονταν πέρα. Ἐμεινε σὰν μαγεμένη· δὲν εἶχε ἰδῇ ποτὲ τῆς τόση ὁμορφιὰ μὴτε 'ς τὸν ὕπνο της. Ἐλόγιαζε πάντα πῶς ἦταν τοῦ Μαιάνδρου ἡ κοιλάδα ὅτι εἶχε ὁ κόσμος μαγευτικώτερο, καὶ τώρα ἔβλεπε ἐμπρός της μίαν εἰκόνα ποῦ δὲν ἔμπορῶσε καθόλου νὰ συγκριθῇ με τοὺς βράχους καὶ μὲ τὰ ὠραῖα νερά τοῦ πολύγυρου ποταμοῦ. Πέρα 'ς τὸ βάθος στενῆς λαγκαδιᾶς μία λίμνη ἀνάδινε 'ς τ' ἀργυρὰ της νερά ταις ἀχτιναῖς τοῦ ἡλίου ποῦ ἐβασίλευε. Μεγάλωπρεπα δένδρα ἐσκεπάζαν τριγύρω ταῖς χυταῖς της ὀχθιαῖς, καὶ τὰ μακρὰ τους κλωνάρια ἔγερναν 'ς τὰ νερά της. Ἀνέμου πνοὴ δὲν ἐτάραζε τὴν πυκνὴν πρασιναῖδα, φτεροῦγα πουλιοῦ δὲν ἐλαμνε 'ς τὸν ἀέρα. Μόνον ἡ πράσινη νύφη ἥσυχά ἀερόπλεε 'ς τὸν ἀθήρα τῆς λίμνης καὶ ὁ κύκνος ἀκίνητος καὶ σχεδὸν κοιμισμένος 'ς τ' ἀργυρὰ της νερά. Βαθρὰ 'ς τὴ μαγευτικώτερην ἄκρην τῆς λαγκαδιᾶς ἐφάνταζε μαρμαρένιος ναὸς μὲ στήλαις λευκαῖς σὰν τὸ χιόνι· μαρμαρένια σκαλιὰ ἰσκιασμένα ἀπὸ φοινικιαῖς ἐκατέβαιναν ὡς τὴν ἄκρην τῆς λίμνης· μὲ τὰ πλήθια ὠραιότατα ἄνθη ἐδῶ κ' ἐκεῖ σκορπισμένα ἐσμύγονταν ἡ φτέρη κ' ἡ μούσकुλη κ' ὁ πράσινος κίσσερας. Ἐλαμπαν ἐκεῖ ὁ λευκότατος νάρκισσος, τὸ πορφυρὸ τουλουπάνι, ὁ μαῦρος ὑάκινθος καὶ τὸ ῥόδο μὲ ὅλα τὰ ζωηρὰ γλυκὰ χρώματά του. 'Σ τὰ μαρμαρένια σκαλιὰ τοῦ ναοῦ ἕνας νέος ἐκάθονταν κ' ἐκοιμῶντο· τὰ κάλλη του ἐσκεπάζαν τὴν ὁμορφιὰ τῶν ἀνθιῶν καὶ τῶν δένδρων. Ἦταν ὁ 'Ενδυμίων. Ἐκατοικοῦσε 'ς τὴν εἰρηνικὴ ἐκεῖνη κοιλάδα, ὅπου ποτὲ δὲν ἐμάνιζαν τῶν ἀνέμων ἡ ζάλαις, ὅπου ποτὲ σύγνεφα μαῦρα δὲν ἐσιμόναν ν' ἀπλώσουν σκοτεινὰ 'ς τὰ βουνὰ της. Γλυκοπερνοῦσε τοῦ βραδυοῦ ταῖς ἡσυχαις ὥραις 'ς τὸν ὕπνο, κ' ὅπως ἦταν σὰν μάρμαρο ἀκίνητος, ἐφάνη γιὰ μίαν στιγμὴ τῆς Σελήνης κάτι ἄλλο παρὰ πλάσμα ποῦ ἐζῴσσε. Ἐσάστιζε ὁ νοῦς της κυττῶντάς τον κ' ἐκρατοῦσε τὴν πνοὴ της. Ἐκατέβηκε τιγανὰ σιγανὰ 'ς τὴν κοιλάδα κ' ἐσίμωσε 'ς τὰ μαρμαρένια σκαλιὰ. Ὁ ἥλιος ἐκρύβονταν ὀπίσω ἀπ' τὸ πλάγι κ' ἡ φλογεραῖς του λάμψαις ἐχρύσαν τὴν ὄψιν τῆς λίμνης. Ὁ 'Ενδυμίων ἐξύπνησε καὶ εἶδε τὴ Σελήνην ποῦ ἔσταν ἐμπρός του, κ' ἐκεῖνη τοῦ εἶπε. «Ἐγὼ περνώ ταῖς ἡμέραις μου γυρίζοντας 'ς ὅλην τὴ γῆ καὶ δὲν ἔμπορῶ νὰ σταματήσω ἐδῶ. Ἐλα κατόπι μου· θὰ σοῦ δείξω μεγαλύτερας λίμναις, κοιλά-

δαις πλουσιώτεραις ἀπὸ τούτην.» Καὶ ὁ νέος τῆς ἀποκρίθη· «ὦ γυναῖκα, δὲν θ' ἀφήσω ἐγὼ τοὺς τοὺς τόπους· εἶναι ἴσως ἄλλοι μεγαλήτεροις λίμναις καὶ λαγκαδικαῖς ὠραιότεραις, μὴν ἐγὼ ἀγαπῶ τὸ γλυκὸ καὶ ἡσυχο τοῦτο λημέρι, ὅπου ζάλαις ποτὲ δὲν σιμόνουν, ὅπου γνέφια ποτὲ δὲν σκοτεινιάζουν τὸν οὐρανόν. Μὴ μοῦ ζητήσης ν' ἀφήσω τοὺς δροσεροὺς τούτους ἴσκιους καὶ τὰ ἡσυχα δένδρα καὶ τὰς μυρτιαῖς καὶ τὰ νερά, ὅπου ἀναπαύεται ὁ κύκνος· ἔς ταις ζεσταῖς ὥραις τῆς ἡμέρας, ὅταν κ' ἡ νύφη ἀπλῶνι ἐς τὸν ἥλιο τὰ φτερά της τὰ χρυσοπράσινα.» Ἡ Σελήνη ἐπαρκαλέσθη πάλι, ἀλλ' ὁ Ἐνδυμίων δὲν ἔσπερξε ν' ἀφήσῃ τ' ἀγαπητὸ τοῦ λημέρι, κ' ἐκείνη τοῦ εἶπε· «Δὲν ἡμπορῶ νὰ μείνω περισσότερο· ἀλλὰ σὺ, ἂν δὲν ἔλθῃς μαζί μου, θὰ μείνης ἀποκοιμισμένος· ἐς αὐτὰ τὰ σκαλιὰς· ἕναν ὕπνον αἰώνιο.» Καὶ ἡ Σελήνη ἔφυγε κ' ἕνας ὕπνος βαθὺς συνεπῆρε τὸν Ἐνδυμίων· τὰ χέρια τοῦ ἀπλώθηκαν κ' ἔμεινε ἀκίνητος πλαγιασμένος ἐς τὰ σκαλιὰ τοῦ ναοῦ. Ἡ φοινικιαὶς μὲ τὰ πλατυὰ τους φύλλα καὶ οἱ κρίνοι ποῦ ἐγέρναν ἐς τὰ ἡσυχα νερά, ἐκυμάτισαν γλυκὰ ἐς τὴν πνοή τῆς αὔρας τοῦ βραδυοῦ, ἀλλ' ὁ Ἐνδυμίων δὲν ἐσηκώθηκε. Ἐπέρασαν ἡ σιγαλιναὶς κ' εὐτυχισμέναις ὥραις τῆς νύχτας, κ' ὁ ἥλιος προβαίνοντας ἀπὸ τῆ θάλασσα ἐδιάβηκε μὲ τ' ἀχτινοβόλα ἄλογά του τὰ ὕψη τοῦ οὐρανοῦ. Νέο μάγεμα ἐχύθηκε τότε ἐς τὴν κοιλάδα, ποῦ ἐγλύκανε τὰς πνοαῖς τοῦ ζεφύρου, καὶ ἀπλώθηκε ἐς τὴν λίμνη καθαρῶτατη γαλήνη. Ἡ ὠραίαὶς νυχάδες, ποῦ ἔπλεον σιγὰ ἐς τὸν ἀέρα, γλυκοφιλοῦσαν τὸν Ἐνδυμίων, ἀλλ' αὐτὸς τὰ μάτια δὲν τ' ἀνοίγει· μὲς τῇ λίμνῃ ἔστρεφεν κατ' αὐτὸν τὴν κεφαλὴν τοὺς οἱ κύκνοι, προσμένοντας νάρθη γιὰ νὰ τοὺς δώσῃ τὴ συνηθισμένη ταγὴ τους, ἀλλὰ ὕπνος βαρὺς χωρὶς ὄνειρα τὸν ἐπλάκωνε. Ἐκοιμώτουν μέρα καὶ νύχτα, καὶ βδομάδαις καὶ μῆναις καὶ χρόνους κ' αἰώνας. Ἡ Σελήνη ἦλθε κ' ἐστάθη ψηλὰ ἐς τὸ λόφο τοῦ Λάτμου τὴν ὥρα ποῦ ὁ ἥλιος ἐβυθούσε ἐς τὴ θάλασσα· ἐκύτταζ' ἐκεῖθε τὸν Ἐνδυμίων, ποῦ ἦταν ἀποκοιμισμένος· ἐς τὰ μακρὰ ῥένια σκαλιὰ καὶ τὸν ἐσκιαζαν ἡ κλωνόγυρταις φοινικιαῖς, κ' ἔλεγε· «Τὸν ἐπαίδεψα ποῦ δὲν ἤθελε ν' ἀφήσῃ τοὺς τόπους του· ὁ Ἐνδυμίων θὰ κοιμάται παντοτινὰ ἐς τὴν κοιλάδα τοῦ Λάτμου».

(Μετάφρασις)

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΚΑΛΟΣΓΟΥΡΟΣ

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ Γ. ΠΑΣΠΑΤΗΣ

Τῇ 14/26 Δεκεμβρίου 1891 προεπέμπετο εἰς τὴν τελευταίαν αὐτοῦ κατοικίαν ὑπὸ τῶν συγγενῶν καὶ πολυαριθμῶν φίλων ὁ Ἀλέξανδρος Γ. Πασπάτης. Τὸ μέγα πένθος τὸ κατέχον ἀνεξαιρέτως πάντας ἐμπετρῶει διαρρηθὴν, ὅτι ὁ κηδεύμενος ἀνὴρ δὲν ἦτο τῶν συνήθων. Ὅπως ὁ

παλαιὸς ἐκεῖνος Ῥωμαῖος ἐπεθύμει νὰ ἦτο ὁ οἶκος αὐτοῦ ἐξ ὁλοκλήρου ὕαλινος, ἵνα πανταχόθεν πάντα τὰ ἐν αὐτῷ ὥσι κάτοπτα, οὕτω καὶ ὁ βίος τοῦ Ἀλεξάνδρου Πασπάτη ὀφθαλμοφανῶς ὁδολος καὶ ἀγνὸς διὰ παντός διαβιούμενος δὲν ἠδύνατο ἢ νὰ ἐφελκῆ τὴν ἀγάπην καὶ τὸ σέβας πάντων καὶ προσπορίζῃ αὐτῷ φίλους πάντας τοὺς τιμῶντας τὴν εὐθύτητα καὶ χρηστότητά του. Ὅταν δέ τις ἐνθυμηθῇ ὅτι εἰς τὴν ποικίλῃ ψυχικῇ εὐγένειαν ταύτην προσετίθετο καὶ ἡ ἐκ τῆς ἐπιστήμης καὶ φιλανθρωπίας γενναιότης, τότε κατανοεῖ εὐκόλως τὴν μεγάλην ἀπώλειαν.

Ὁ Ἀλέξανδρος Πασπάτης τὸ φῶς μὲν εἶδεν ἐν τῇ γλυκείᾳ Χίῳ ἱκανὸν πρὸ τῆς ἐπαναστάσεως χρόνον, κατὰ τὸ 1814. Πατὴρ αὐτοῦ ἦτο ὁ Γεώργιος Πασπάτης, ἀνὴρ εὐπορος καὶ λόγιος, μήτηρ δὲ ἡ Μαροῦκα Πασπάτη, ἐκ τοῦ ἐπιφανοῦς γένους Σκυλίτση. Ὁ γάμος τούτων ὑπῆρξε πλούσιος ἄλλης τε ποικίλης εὐτυχίας καὶ πολλῶν τέκνων, ὧν τὸ ἕκτον ὁ Ἀλέξανδρος καὶ τὸ ἔβδομον καὶ τελευταῖον ὁ ἐν Ἀγγλίᾳ τὴν Ἑλληνικὴν ἐμπορίαν καὶ φιλομουσίαν ἐπιτυχῶς ἀντιπροσωπεύων Νικόλαος. Κατὰ δὲ τὸ ἀπαίσιον ἔτος τοῦ 1822 ὁ ὀκταετής Ἀλέξανδρος ἡχμαλωτίσθη καὶ ἐπωλήθη ὡς δοῦλος καὶ ἐδούλευσε παρὰ Τοῦρκῳ δεσπότη. Ἐξαγορασθεὶς δ' ἔπειτα ἐστάλη ὑπὸ φιλανθρωπῶν φιλελλήνων Ἀμερικανῶν εἰς τὴν μεγάλην αὐτῶν πατρίδα, ἵνα ἐκεῖ τύχῃ τῆς δεούσης ἀνατροφῆς καὶ παιδείσεως. Ἐπὶ ἐπταετίαν ἠμείωρσεν ἐν τῇ πατρίδι τοῦ Φραγκλίνου καὶ Οὐασινγκτῶνος τῆς μεγαλοπράγμονος καὶ ἀληθῶς χριστιανικῆς παιδείας τῶν Ἀμερικανῶν. Ἐπειδὴ δ' ἔκρινεν, ὅτι ἂν ἡ ἐλευθερωθεῖσα καὶ ἐκ τῆς τέφρας της ἀναγεννησμένη νέα Ἑλλὰς ἐχρηζεν ἀνδρῶν ἱκανῶν καὶ δραστηρίων, οὐχ ἥττον καὶ οἱ ὑπολειπόμενοι ἐν τῇ δούλῃ πατρίδι πολυαριθμότεροι Ἕλληνες πολλῆς καὶ ποικίλης εἶχον ἀνάγκην βοηθείας, ἠπίστατο δ' ὅτι οἱ βάρβαροι τῆς πατρίδος τύραννοι μόνον τὴν ἐπιστήμην τὴν θεραπεύουσιν τὰ σώματα αὐτῶν ἐτίμων καὶ εἰς μόνους τοὺς Ἀσκληπιάδας παρῆχον οὐ μόνον τιμὰς ἀλλὰ καὶ τινα ἐλευθερίαν, ἀπεφάσισε νὰ ἐπιδοθῇ εἰς ταύτην. Ἐντεῦθεν ἐσπούδασεν ἐν Παρισίοις καὶ Ἰταλίᾳ τὴν φιλανθρωποτάτην τοῦ Ἀσκληπιοῦ καὶ Ἱπποκράτους ἐπιστήμην, ἀνηγορεύθη διδάκτωρ τῆς Ἱατρικῆς ἐπιστήμης κατὰ τὸ 1839 καὶ ἐπανῆλθε κατὰ τὸ ἔτος 1840 εἰς τὴν περιφλημένην τοῦ Ἑλλάδα, καὶ ἐντεῦθεν εἰς τὸ ἕτερον τοῦ Ἑλληνισμοῦ κέντρον, τὴν πόλιν τοῦ Κωνσταντινου. Ἐν ἔτει δὲ 1852 ἐξελέξατο σύντροπον τοῦ βίου του τὴν ἐκ τοῦ εὐγενοῦς Χιακοῦ οἴκου τῶν Βούρων Ἀργυρῇ Βούρου, ἥτις διὰ τῶν φυτικῶν καὶ ἐπικτήτων αὐτῆς χαρισμάτων ἐφάιδρυνε διαρκῶς τὸν βίον τοῦ περὶ τὰ καθήκοντα τῆς ἐπι-